

TEK PARTİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE SEÇİM EKONOMİSİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ (2002-2018)

Dr.Şahin ÇETİNKAYA
Uşak Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü
sahin.cetinkaya@usak.edu.tr

Özet

Seçim ekonomisi iktisat literatürüne, siyasal yapının popülist politikalarının ekonomik görünümü olarak geçmiştir. Seçim Ekonomisi, *siyasal iktidarın gelecek seçimlerde yeniden iktidara gelebilmek için ekonominin araçlarını bu amaçla kullanması ve yönlendirmesi olarak tanımlanabilir*. Memur maaş zamları, emekli maaşlarının artırılması, asgari ücretin yükseltilmesi, tarımsal destekler, vergi oranlarının düşürülmesi, vergi cezalarının affedilmesi, vergi ödemelerinin ertelenmesi maliye politikasının seçim ekonomisine alet edilmesinin temel araçlarını oluşturuyor. Her seçim döneminde siyasi partilere yapılan hazine yardımları ve seçim giderleri önemli ölçüde kamu yükünü artırmıştır.

Anahtar Kelimler: Seçim, Siyasi Parti, Seçim Ekonomisi, Kamu Harcamaları

Elective economy in the period of one party government Turkey case (2002-2018)

Abstract

Selection economy economics literature, history and political structure of the populist policies as the economic outlook. The electoral economy can be defined as the use and direction of the tools of the economy for this purpose in order to come to power again in the next elections. Civil servants' salary increases, increasing pensions, raising minimum wages, agricultural supports, decreasing tax rates, pardoning of tax penalties, deferment of tax payments constitute the main tools of fiscal policy to be used for election economy.

Each election cycle treasury aid to political parties and election expenses have increased significantly burden the public.

Key Words: Elections, Political Party, Electoral Economics, Public Expenditures

GİRİŞ

Demokratik yönetim sistemlerinde ülke yönetimi seçimle yapılmaktadır. Mevcut düzen içinde uygulanan çeşitli seçim düzenlemeleri ile siyasi partiler seçimlere girerler. Partiler arasında yapılan seçimler, seçmenin oyuna göre ülke yönetimini, en çok oy alan siyasi partiye belirli bir süreliğine teslim eder.

Siyasi partiler kamu hizmeti yapan kurumlar sayılmaktadır. Bu nedenle mal varlıkları hazineye kalacak kurumlar olarak düzenlenmişlerdir. Bu kurumlar hazineden aldıkları yardımlar ile varlıklarını sürdürmektedirler. Her seçim döneminde seçim faaliyetleri içinde hazineden yine yardım alırlar. Dünya da bu sistem bütün demokratik ülkelerde böyledir.

Seçim dönemlerinde iktidarda olan siyasi parti mevcut durumu dikkate almadan seçmenin sempatisini kazanmak adına ekonomik politikalar uygular. Bu politikalar seçmene fayda sağlarken, makro ekonomik göstergelerde bozulmalara neden olabilir. Bu uygulama her ne kadar yanlış kabul edilse bile, her dönem siyasi partiler bu uygulamayı yaparlar. Yapılan seçim ekonomisi gelecekte ağır borç yükleri, makro ekonomik göstergelerde bozulmalar ve bazen de ekonomik krizlere bile sebep olmaktadır.

Siyasi partilerin bu uygulamaları oportunist seçim çevrimleri teorisi ve politik konjonktür teorileri gibi bir çok iktisadi teoride yer almıştır. Bu çalışma da siyasi iktidarın koalisyon veya tek parti olması bu durumu ne ölçüde etkilemektedir sorusuna da cevap olacaktır.

Türkiye’de 2002-2018 dönemleri arasındaki tüm seçimleri açık ara kazanan bir siyasi parti bulunmaktadır. Bu siyasi yapı bu kadar güçlü olması nedeniyle, seçim ekonomisine ihtiyaç duymamalıdır. Ancak konjonktüre göre uygulamalar incelendiğinde bu durumun tespitine çalışılacaktır.

DEVLET

İyi bir yönetim ve devlet arayışının ilk çağda yaşamış Sokrat ve öğrencisi Eflatun'la başlamış ve yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Eflatun, “Devlet”, “Politika” ve “Yasalar” adlı eserlerinde ideal devleti ve ideal siyasal yönetim biçimini araştırır. İlk çağda Eski Yunan’da yaşamış Eflatun ve Aristo, Eski Roma’da yaşamış Cicero; orta çağda St. Augustine, Thomas d’Aquino, Farabi, İbni Haldun; yakın çağda ise Niccolo Machiavelli, Thomas Hobbes, Jean Bodin, John Locke, Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau gibi büyük düşünürler hep ideal devletin ne olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır(Aktan,2015).

Devlet Yönetimi

İdeal devletin temel özellikleri konusunda evrensel ölçekte kabul edilebilecek bazı ilkeler üzerinde bir mutabakata önemli ölçüde ulaşıldığını söylememiz mümkündür. Özellikle 1990’lı yılların başlarından itibaren başta Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, OECD gibi uluslararası kuruluşların çabaları ile “governance” adı verilen bir kavram etrafında bu konudaki tartışmaların yoğunlaştığını görmekteyiz. Öte yandan, toplam kalite yönetimi ve değişim yönetimi (reengineering) gibi yeni disiplinlerin gelişimi ile birlikte ideal bir yönetim için gerekli ilkeler konusunda çok önemli mesafeler alındığını söyleyebiliriz(Aktan,2015).

İdeal devlette bulunması gereken normatif ilkeleri yani İdeal devletin temel özelliklerini yirmi ana başlık altında özetlenmiştir;

- 1.Devlet sosyal consensus’a dayalı bir kurum olmalıdır.
- 2-devet sosyal sözleşmeye dayalı bir kurum olmalıdır
- 3-Devletin sahip olduğu güç ve yetkiler tek bir elde toplanmamalıdır,
- 4- Devletin sahip olduğu güç ve yetkiler merkezde toplanmamalıdır,
5. Devletin sahip olduğu “siyasi” güç ve yetkilerin çerçevesi ve sınırları mutlaka devlet anayasası içerisinde belirlenmelidir,
6. Devletin sahip olduğu “ekonomik” güç, yetki, görev ve fonksiyonlarının çerçevesi ve sınırları mutlaka devlet anayasası içerisinde belirlenmelidir.
7. Devlet halk egemenliğine dayalı bir kurum olmalıdır,
8. Devletin piyasa ekonomisinin işleyişine ve fiyat mekanizmasına müdahaleleri ancak gerektiğinde ve çok sınırlı düzeyde olmalıdır,
9. Devlet, özel teşebbüslerin daha iyi ve etkin bir şekilde sunabilecekleri mal ve hizmetleri üretmekten kaçınmalı, bunun yerine piyasa ekonomisinde oyunun kurallarını tespit etmelidir,
10. Devlet yönetiminde açıklık/şeffaflık sağlanmalıdır,
11. Devletin varlık sebebi bireylerin haklarının ve özgürlüklerinin korunmasıdır,
12. Devlet, dinsel kurallara bağlı olarak değil, bireylerin özgür düşünceleri ile oluşturdukları hukuk kuralları ile yönetilmelidir,
13. Devlet, insanlar arasında cinsiyet, ırk, din, dil, etnik köken farkı gözetmeyen bir kurum olmalıdır,
14. Devlet, tüm vatandaşlarının her türlü sorunlarını çözecek bir kurum değil, gözetilmeye ve korunmaya muhtaç kimselere yardım ve destek sağlayacak bir kurum olmalıdır. Paternalist devlet (baba devlet) anlayışının değil, Sorumlu Devlet anlayışının benimsenmesi gereklidir,
15. Devlet, gelir ve giderleri prensip olarak birbirine denk olan bir kurum olmalıdır,
16. Devlet, uluslararası siyasi ve ekonomik ilişkilere önem veren, uluslararası rekabete kenetlenmeyi ve dünya ekonomisi ile bütünleşmeyi hedef alan bir kurum olmalıdır,
17. Devlet evrensel değerlere sahip bir kurum olmalıdır,
18. Devlet, yönetiminde liyakat sistemi geçerli olmalıdır,
19. Devlet, katılıma dayalı bir kurum olmalıdır. Vatandaşların, devlet yönetimine katılımını özendirerek tekniklerin (referandum, halk girişimi, halk vetosu, geri çağırma hakkı vs.) uygulanmasına önem verilmelidir. Yarı doğrudan demokrasi, halkın yönetime katılmasını sağlayacak yegane siyasal sistemdir,
- 20 .Devlet yönetiminde kalitenin artırılması ve geliştirilmesi için Toplam Kalite felsefesinin benimsenmesi ve uygulanması gereklidir.

Demokratik yönetim sistemlerin seçimler yapılır. Seçimler siyasi partiler arasında olur. Siyasî parti, en geniş anlamıyla, hükümet araçlarını yasal yollardan kontrol etmek için şekillenmiş bireyler koalisyonu olarak tanımlanabilir (Erkişi,2017).

Demokratik yönetim sistemlerinde hukukun üstünlüğü esas alınmıştır. Egemenlik hakkının millette olması, eşitlik ilkesinin benimsenmesi, yasalar karşısında aynı haklara sahip olunması gerekir. Siyasi partiler vardır. Farklı düşüncelere sahip olanların, kendi aralarında bir görüş çerçevesinde bir araya gelerek oluşturdukları siyasal topluluklardır. Siyasi partiler arasında halk seçim yapar, çoğunluğun kabul ettiği siyasi parti hükümet kurar ve ülkeyi yönetir.

Politik seçim çevrimleri teorilerinin tüm yaklaşımlarında, siyasi partilerin temel amacının iktidara gelmek veya iktidar partisi ise yeniden seçilmek olduğu görülmektedir. Bu açıdan, amacı iktidara gelmek veya iktidarı muhafaza etmek olan partilerin, seçmen oylarını en fazla etkileyen hususlar olan istihdam, büyüme, fiyat istikrarı gibi konulara öncelik vermesi beklenir. Seçim çevrimleri, yeniden seçilme temel motivasyonu ile hareket eden hükümetin uyguladığı makroekonomik politikalarının bir sonucu olarak oluşur (Erkişi,2017).

SİYASİ PARTİLERE HAZİNE YARDIMLARI

Siyasi partiler kamu hizmeti yapan kurumlar kabul edilmektedir. Bu nedenle partilere yapılan yardımlar kamu gideri kabul edilmektedir. Bu görüş her ne kadar tam kabul görmemiş gibi dursa da kısmi olarak yardım yapılan partilerin kamu hizmeti gören kurumlar olduğu kabul edilmektedir. Siyasi partiler kapatıldığında mal varlıkları hazineye devredilmektedir.

Siyasi partilere doğrudan devlet yardımı, yirminci yüzyılın ikinci yarısında başlamış ve son çeyreğinde, Batı demokrasilerinin çoğunda uygulanmaya başlamıştır(Topuzkanamış,2013). Siyasi partilere seçimlerde kullanması için hazine yardımları yapılmaktadır. Hazine yardımı uygulaması sadece Türkiye’de değil gelişmiş bir çok ülkede de uygulanmaktadır. Siyasi partilere devlet yardımı yapılması sadece ülkemizde gerçekleşen bir durum değil. Pek çok ülkede siyasi partiler devlet yardımlarından farklı modellerde faydalanabiliyor. Bu modeller incelenirken seçim dönemi yardımları ve düzenli yıllık yardımların yanında, doğrudan ve dolaylı yardım şeklinde birtakım ayrımlar olduğu görülebiliyor. “Çifte finansman” adı verilen modelde partiler hem seçim dönemlerinde kampanya yardımı hem de düzenli yıllık yardımlardan yararlanıyor. Türkiye’nin de bu modele uyduğunu görüyoruz. Bu model aynı zamanda Almanya, Fransa, İspanya ve Avusturya’da da görülüyor. Fransa örneğinde, partilerin yardımlardan faydalanabilmek için var olan 147 seçim bölgesinin en az 88’inde %1 ve fazlası oranında oy alması gerekiyor. Bir başka model ise İskandinav modeli olarak adlandırılıyor. Bu modelin görüldüğü ülkeler ise adından da anlaşılacağı üzere İsveç, Norveç, Finlandiya ve Danimarka; ayrıca Belçika’da da bu model görülüyor. Bu modelde siyasi partiler düzenli olarak devlet yardımı alıyor ve yan kuruluşları da düzenli olarak devlet tarafından destekleniyor; fakat partilerin seçim kampanyalarına yönelik finansman yardımları yapılmıyor. Hollanda’da görülen yöntemde ise partiler doğrudan devlet yardımı almıyorken yan kuruluşları ciddi düzeylerde devlet yardımıyla destekleniyor. Kanada ve Avustralya’da ise yardımlar sadece seçim kampanyalarına yönelik yapılıyor. Son olarak “özel finansman modeli” İngiltere, İrlanda, Japonya, Yeni Zelanda ve İsviçre’de görülüyor ve bu sistemde kamusal yardımlar ya hiç olmuyor ya da çok sınırlı düzeylerde gerçekleşiyor⁶.

⁶ <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/siyasi-partilere-hazine-yardimi>

SEÇİM EKONOMİSİ VE TEORİLER

Oportünist Seçim Çevrimleri Teorisi

Geleneksel Oportünist Seçim Çevrimleri, 1975’de Nordhaus’un; demokratik sistemlerde politika ile ekonomi arasındaki karşılıklı ilişkiyi içeren bir politik ekonomik model oluşturmasıyla biçimsel halini almıştır(Eren ve Bildirici, 1999: 45).

Teoride enflasyon ve işsizlik seçmen davranışları üzerinde etkilidir. Bu nedenle oy maksimizasyonu hedefi ile hareket eden iktidarın, seçmenleri memnun edecek enflasyon- işsizlik bileşimini sağlayan politikaları uygular. Diğer değişkenler sabit kalmak kaydı ile seçim döneminde işsizlik ve enflasyonun yüksek olması parti aleyhinde verilecek oyun da yüksek olması anlamına gelir (Onur,2004).

Politik konjonktür Teorileri

İktisadi yaşamın temel olgularından bir tanesi iktisadi faaliyet düzeyinin birbirini takip eden iniş ve çıkışlar sergilemesi ve bunun sonucu olarak, başka istihdam ve üretim düzeyi gibi ekonomik büyüklüklerin uzun dönem trend değerlerinden sapmaların ortaya çıkmasıdır (Karaçor,2005).

Belli başlı makro büyüklüklerin uzun dönem trend değerlerinden devresel sapmalar konjonktür dalgalanmaları olarak tanımlanır(Paya,2001).

Politik konjonktür dalgalanmaları dar anlam da, ”seçimlerin ve seçim sonuçlarının makro ekonomik değişkenlerde ve dolayısıyla ekonomik başarıda ortaya çıkardığı sapmadır. Geniş anlamda ise, bazı ekonomik ve politik avantajları elde etmek amacıyla ekonomisi hile ile yöneten semime aday politikacıların iktidardaki politikacının seçim döneminde ekonomiye aktardığı fonlarla artan, kişisel gelir ve ekonomik değişkenler üzerinde kısa ve uzun dönemde devrevi bir etki yapmasıdır(Karaçor,2005).

SEÇİM EKONOMİSİ

çim ekonomisi; siyasal iktidarın gelecek seçimlerde yeniden iktidara gelebilmek için ekonominin araçlarını bu amaçla kullanması ve yönlendirmesi olarak tanımlanabilir. Memur maaş zamları, emekli maaşlarının artırılması, asgari ücretin yükseltilmesi, tarımsal destekler, vergi oranlarının düşürülmesi, vergi cezalarının affedilmesi, vergi ödemelerinin ertelenmesi maliye politikasının seçim ekonomisine alet edilmesinin temel araçlarını oluşturuyor. Yüksek enflasyona karşın faizlerin artırılmaması, kredi genişlemesini teşvik edici uygulamalar, para arzının artırılması gibi uygulamalar da para politikasının seçim ekonomisinin emrine girdiğinin kanıtını oluşturan gelişmeler olarak sınıflandırılıyor. Seçim ekonomisi dünyanın her yanında az ya da çok uygulanan bir yaklaşım. Bu uygulamalar demokrasinin geliştiği, şeffaflığın, hesap verilebilirliğin arttığı ekonomilerde düşük düzeyde kalırken, demokrasinin fazla gelişmediği, şeffaflığın, hesap verilebilirliğin azaldığı ekonomilerde oldukça fazla yer tutuyor (Eğilmez,2018).

TÜRKİYE’DE SEÇİMLER

Türkiye’de genel ve yerel seçimler olmaktadır. Genel ve yerel seçimlere parti adayları ve bağımsız adaylar katılabilmektedir. Siyasi partilerin seçime katılma şartlarını sağlamaları gerekir. Siyasi partiler kanununa göre siyasî partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır. Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir⁷.

⁷ <http://www.anayasa.gen.tr/2820sk.htm> (erişim:05/08/2018)

Türkiye’de Seçim Tarihi

Atatürk döneminde 1923 seçimleri ile beraber, her 4 yılda bir seçim olmak üzere 4 ayrı seçim yapılmıştır. 1923, 1927, 1931 ve 1935 seçimlerinin her birinde birbirinden farklı seçim uygulamaları vardır. Bu seçimlere CHP tek başına girmekle beraber, bağımsız adaylar içinde boş kontenjanlar bırakılmaktaydı. Böylelikle azınlıkların ve CHP dışındaki gruplarında mecliste temsili amaçlanmıştır. Türkiye’de çok partili seçimlerin ve referandumların ilk başlanıcı 1946’dır. Genel seçimler 1946’da yapılmıştır. Referandumların başlangıcı ise 1961 anayasa referandumu olmuştur.

Türkiye’de Seçimler ve Hazine Yardımında Çifte Finansman Sistemi

Türkiye’de seçimlerde hazine yardımı alınması 1961 anayasası döneminde yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde, siyasi partilere devlet yardımı yapılmasına ilişkin hükümler, 1961 Anayasası döneminde yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda, 16 Şubat 1950’de çıkartılan 5545 sayılı Seçim Kanunu’yla ilk kez muhalefet partilerine radyoda yararlanma hakkı sağlanmıştır.

Türkiye’de siyasi partilere doğrudan devlet yardımı ilk kez 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun (SPK) 74.maddesinde, “parti ihtiyaçları ve parti çalışmalarında kullanılmak amacıyla” yapılacağı öngörülmüştür. Yine 648 sayılı SPK m.74’de devlet yardımının hangi koşullara göre nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Yüzde beş, taban seçilerek belirli oy oranı aralığı esas alınarak paylaşırma usulü öngörülmüştür. Kanun, milletvekili genel seçimlerinde alınan oy oranlarıyla paralel bir para yardımını düzenlemiştir (Topuzkanamış,2013).

Siyasi partilere devlet yardımları

Modern demokrasilerde siyasi partilere sağlanan doğrudan devlet desteği parti faaliyetlerinin üç temel türü ile ilişkili olarak uygulanmaktadır. Birincisi partilerin rutin işletme faaliyetlerini desteklemek şeklinde gerçekleşirken diğerleri ise seçim kampanyası faaliyetlerini ve parlamento gruplarını desteklemek şeklinde gerçekleşir

SEÇİM DÖNEMLERİNE GÖRE HAZİNE YARDIMLARI

3 Kasım 2002 Genel seçim dönemi ve hazine yardımları

1999 seçimi verilerine göre partilerin oy oranlarına göre hazine yardımı dağıtılmıştır. Buna göre;

Siyasi Parti	Yardım (trilyon TL)
DSP	7.004.544.000.-
MHP	6.644.016.000.-
ANAP	4.429.344.000.-
DYP	4.377.840.000.-
CHP	3.151.321.000.-
AK	3.151.321.000.-
SAADET	3.151.321.000.-

Bu seçim döneminde bütçe 70 katrilyon olarak planlanmıştır. Bu tutarın 1/5000 oranında siyasi partilere hazine yardımı yapılıyor.

22 Temmuz 2007 Genel seçim dönemi ve hazine yardımları

Siyasi Parti	Hazine Yardımı (YTL)
AKP	94.144.000.-
CHP	53.245.000.-
DYP	26.209.000 .-
MHP	22.958.000.-
Genç Parti	19.908.000 .-
TOPLAM	216.464.000.-

2007 genel seçimlerinde toplam 216 milyon 470 bin TL hazine yardımı yapıldı. 2007 yılı GSYİH tutarının 843 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir⁸. Bu seçim döneminde sadece siyasi partilere yapılan hazine yardımının GSYİH oranı on bin de 2,5'tir. Bu rakam, seçim organizasyonu dışında sadece siyasi parti faaliyetleri içindir.

12 Haziran 2011 genel seçim dönemi ve hazine yardımları

Bütçenin 1/5000 oranında siyasi partilere hazine yardımı dağıldı. 2007 Seçim sonuçlarına göre 3 partiye hazine yardımı yapıldı. Yapılan son seçimde oy oranı %3'ün üzerinde olan partilere hazine yardımı yapılır.

Siyasi Parti	Hazine Yardımı (TL)
AKP	124.363.143.-
CHP	83.608.383.-
MHP	57.148.012.-
TOPLAM	265.119.538.-

2011 Genel seçimlerinde hazine yardımı 265 milyon TL civarında gerçekleşmiştir. Bu oran 2011 yılı GSYİH rakamının on binde 2,04 oranında olmuştur. GSYİH 2011 yılı için 1 trilyon 297 milyar 713 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

07 HAZİRAN 2015 Genel seçim dönemi ve hazine yardımları

Bu seçim döneminde siyasi partilere toplam 531 milyon ödenek ayrılmıştır. Bunların partilere göre dağılımı ise şöyledir.

Siyasi Parti	Hazine Yardımı (TL)
AKP	298.000.000.-
CHP	115.300.000.-

⁸ www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2218

MHP	77.800.000.-
TOPLAM	491.100.000.-

2015 Yılı genel seçimlerinde hazine yardımları toplamı 491 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde hazine yardımlarının GSYİH rakamına oranı ise on binde 2,51 olarak gerçekleşmiştir.

24 HAZİRAN 2018 Genel seçim dönemi ve hazine yardımları

Siyasi Parti Adı	Hazine Yardımı (TL)
AKP	270.900.000.-
CHP	138.500.000.-
MHP	65.100.000.-
HDP	58.893.000.-
TOPLAM	533.393.000.-

2018 yılı seçim yardımı 533 milyon 393 bin TL olarak yapılmıştır. Bu seçim döneminde baraj %3 olarak uygulanmıştır. Bir önceki yılın GSYİH rakamı dikkate alındığında hazine yardımının GSYİH oranı onbin de 1,7 olarak gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE'DE SEÇİM EKONOMİSİ UYGULAMALARI

Seçim ekonomisi uygulamaları konjonktüre göre şekillenmektedir. Genellikle güçlü olan siyasi iktidarlar, seçmenden ve oy oranından emin olmasından dolayı, seçim ekonomisi denebilecek çalışmalar yapmaz. Buna göre 2002-2018 döneminde ki genel seçimleri ele alacak olursak, uygulanan ve uygulanmayan dönemleri görmüş oluruz.

A-3KASIM 2002 GENEL SEÇİMLERİ

- Memur maaşlarına %10 zam yapıldı,
- Emekli maaşlarına %10 zam yapıldı,
- Memur ve emekli maaşlarına enflasyon farkı uygulaması yapıldı,
- En düşük memur maaşı 245 milyon TL olacağı açıklandı,
- Memur maaş zamları için bakanlar kurulu kararına gerek kalmayacak uygulama yapıldı,
- Turizm tanıtımına 64 milyon \$ ödenek ayrılması,
- Tarıma 2,1 katrilyon kaynak aktarılacağı öngörüldü,
- Vergi artışları durduruldu, vergi iadelerine devam edileceği öngörüldü,

B-22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ

- IMF'nin borçlarının ödeneceği vaadi,
- Türban sorunun çözüleceği vaadi,
- AB üyelik sürecindeki başarı vaadi

gibi ekonomik temeli olmayan vaatler daha ön plandadır.

Bu dönemde AK Partinin en güçlü parti durumunda olması ve iktidar için kendisine rakip görmemesinden dolayı seçim ekonomisine yönelik vaatlerde bulunmadığı gözlenmektedir.

Ancak sosyal yardım kaynaklarındaki değişim yinede gizli bir seçim ekonomisi etkisini göstermektedir.

2006 yılı sosyal yardımlaşma bütçesi 541.490.000.-

2007 yılı sosyal yardımlaşma bütçesi 837.614.000.-

C-12 HAZİRAN 2011 GENEL SEÇİMLERİ

2011 yılı seçim vaatleri genellikle, Bürokratik, kurumsal ve ekonomik büyümeye dayalı projeler olarak görülmektedir. Bunlardan bazıları;

- Yeni anayasa demokratik ve katılımcı anlayışla hazırlanacak
- Kürt meselesini özgürlükler zemininde ele alacağız
- Demokrasi dışına çıkılmadan terörle mücadele devam edilecek
- Millettin vicdanını temsil eden yargı sistemi inşa edilecek,
- Gayri safi milli hasıla 2023 yılında 2 trilyon 64 milyar dolar olacak.. İhracat hedefi 2023 yılında 500 milyar dolar
- 2023 yılında istanbul dünyanın ilk 10 finans merkezinden biri olacak
- İstihdam ve işsizlikle mücadele önceliğimiz olacak
- İşsizliği 2023'te yüzde 5'e indirme hedefi,
- Her işsize iş ve meslek danışmanı belirleyeceğiz
- İnsansız hava aracı üreten 3. ülke Türkiye olacak
- Dünya çapında tanınan en az 10 marka yaratacağız
- Tarımsal üretimde 2023'te ilk 5 ülke arasında olacağız
- Bölünmüş yollar 2015'te 26 bin 500 2023'te 36 bin 500 km olacak
- Birkaç yılda tüm illerde okul öncesi eğitim olacak

Bu seçim döneminde seçim ekonomisine konu olacak bir seçim vaadi görülmemekle beraber,

Bu seçim vaatlerindeki dikkat çeken en önemli hususlar şöyle sıralanabilir,

- Hiçbir vaat için parasal kaynak belirtilmiyor,
- Büyüme için politikalarından bahsedilmiyor,
- Temel ekonomik sorunların çözümü için ortaya formül konulmuyor,
- Parasal kaynak gerektiren vaatlerde vergi dışındaki kaynaklardan söz edilmiyor,
- Vergi oranlarında, düşüş, işsizlik için kamu kaynakları dışında istihdam adresi gösterilmiyor,

Tüm partiler sadece seçim sonucuna odaklanarak vaatlerde bulunuyor.

D-7 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ

- Maaşı bin lira ve altında olan SSK ve Bağ- Kur emeklilerine seyyanen 100 lira ekstra zam, (sonradan tüm memur ve emeklilerde kapsama alındı)

Bu uygulama çiftçi,SGK geneli kapsadığı için her 12 seçmenden 1 kişiye ilave gelir artışı sağladı.

Hazineye aylık getirilen yük;

11.255.000 x 100 TL=1.125.500.000-

Hazineye yıllık getirilen yük;

Yıllık =13,506,000,000 TL dir.

- HSYK için sicil affı ve 155 TL seyyanen zam,
- Sosyal yardım harcamaları;
2015 ı sosyal yardım harcamalarının 2014 yılı ile karşılaştırılması;

İlk 6 aylık dönem	2014	2015
Sosyal Amaçlı Trans.	653 milyon	1.678 milyar
Aile ve Sos. Pol.	1,936 milyar	3.156 milyar

E-24 HAZİRAN 2018 GENEL SEÇİMLERİ

- Vergi ve prim borçlarında yapılandırma uygulaması,

- Bu uygulamada peşin ödemelerde %90 faiz indirimi,
- 36 aya kadar taksit imkânı,
- Yaşlıların aylıkları 267 TL den 500 TL ye çıkarıldı.
- Emeklilere yılda 2 defa 1000 TL ek ödeme yapılmasına karar verildi, ilk ödeme seçim öncesi yapıldı,
- 18-29 yaş arası yeni iş kurmak isteyenlere 1 yıl SGK primi muafiyeti getirildi

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye’de seçim ekonomisi uygulamaları 2002 döneminde görülmüştür. Ancak bu uygulayan siyasi partiye fayda sağlamamıştır. Diğer seçim dönemlerinde ise, 2015 seçimine kadar ağırlıkla sosyal yardım fonları ile geri planda yapılmıştır. 2015 ve 2018 seçim dönemlerin de ise seçim ekonomisi uygulamaları görülmüştür. Literatürde geçtiği şekliyle vergi ve sgk yapılandırılmaları, maaş zamları, ceza ve harç afları, faiz silinmeleri gibi uygulamalar görülmüştür.

Kaynakça

- Aktan, C.C.,(2015), İDEAL DEVLET ve İYİ YÖNETİM : TEMEL İLKELER , KURALLAR ve KURUMLAR,Hukuk ve İktisat araştırmalar Dergisi,2015, Cilt 7, Sayı 1, 2015, ISSN: 2146-0817 (Online)
- Eren, Ercan ve Melike Bildirici (1999), “Siyasal Konjonktür Dalgaları ve Türkiye’de Seçmen Davranışları”, İktisat İşletme ve Finans, Sayı 163, ss. 27-39
- Erkişi,K., Rasyonel Oportünist Seçim Çevrimleri Teorisi Perspektifinde Türkiye’de 2007-2011 Ve 2015 Genel Seçimlerinin Analizi,Abant İ.B.Ü.Sos.Bil.Der.,2017,C:17,S:3 (49-72)
- Onur,S.,(2004),Seçim Ekonomisi,Asil Yay.,Ankara
- Karaçor,Z.,(2005),Konjonktür Dalgalanmaları Teorileri Çerçevesinde Seçim Ekonomisi,Selçuk Üni. SBE, Y.Lisanas Tezi
- Paya,M.M.,(2001),Makro İktisat,Filiz Kitabevi,İstanbul
- Topuzkanamış,E., SİYASİ PARTİLERE DEVLET YARDIMI,DEU,Hukuk Fak.Dergisi,Cilt:14,S:2
- <http://www.anayasa.gen.tr/2820sk.htm> (erişim:05/08/2018)
- <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/siyasi-partilere-hazine-yardimi> (Erişim: 06/08/2018)
- <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- <http://www.mahfiyegilmez.com/2018/05/secim-ekonomisi.htm>,(erişim :08/08/2018)